

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8207/2544

นายอภัยหรือโปเหล้ง อุดมทรัพย์ โดยนางอรุณ อุดมทรัพย์ โจทก์ ผู้เข้าเป็นคู่ความแทน โจทก์ บริษัทบางเทาดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด กับพวก จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1574, ป.พ.พ. มาตรา 1719, ป.พ.พ. มาตรา 1736

ย่อ / หลักกฎหมาย

ที่ดินปรุทานบัตรทำเหมืองแร่พิพาทเป็นทรัพย์มรดกที่ผู้จัดการมรดกนำมาเป็นทุนจัดตั้งเป็นบริษัทจำเลยที่ 8 แล้วให้ทายาททุกคนเป็นผู้ถือหุ้นตามส่วนสัดที่ทายาทแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดก การนำที่ดินมรดกมาเป็นทุนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 ดังกล่าวเป็นการจัดการตามที่จำเป็นเพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกซึ่งอยู่ในขอบอำนาจและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719 และมาตรา 1736 วรรคสอง เนื่องจากไม่สามารถจัดการให้ทายาทเข้าครอบครองที่ดินเป็นส่วนสัดได้ แม้ทายาทบางคนยังเป็นผู้เยาว์อยู่ขณะนำที่ดินมรดกมาเป็นทุนของบริษัทจำเลยที่ 8 ผู้จัดการมรดกก็ไม่ต้องขออนุญาตจากศาลตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 เพราะกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องผู้ใช้อำนาจปกครองทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ แต่เป็นเรื่องผู้จัดการมรดกทำการอันจำเป็นเพื่อจัดการมรดกตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1719 และ 1736 วรรคสอง เมื่อทายาททุกคนโดยเฉพาะโจทก์ได้รับหุ้นและผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัทจำเลยที่ 8 เรื่อยมาจนกระทั่งโจทก์ขายหุ้นทั้งหมดให้แก่ ป. และ อ. ไปในปี 2509 โดยไม่ได้คัดค้านว่าการกระทำของผู้จัดการมรดกไม่ชอบด้วยกฎหมายแสดงว่าโจทก์และทายาททุกคนพอใจและให้ความยินยอมในการกระทำความดังกล่าวแล้วถือว่าโจทก์ได้รับแบ่งมรดกตามสิทธิครบถ้วนและถือว่าผู้จัดการมรดกได้แบ่งปันมรดกเสร็จสมบูรณ์แล้วตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2503 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องเอาส่วนแบ่งอีก

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้พิพากษาเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) เลขที่ 1360, 1356, 609, 604, 612, 608, 1357, 1362, 1352, 613, 607, 614, 1361, 1353, 1358, 606, 610, 1359, 1354, 1355, 611 ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต รวม 21 แปลง และให้จำเลยที่ 7 จดทะเบียนเป็นชื่อของผู้จัดการมรดกของขุนวิเศษนุกุลกิจแทน หากไม่สามารถจดทะเบียนเพิกถอนได้ก็ให้บังคับจำเลยทั้งหมดร่วมกันหรือแทนกันชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์เป็นเงิน 1,786,500,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จ เพื่อนำเข้ากองมรดกแบ่งปันให้ทายาทต่อไปและห้ามมิให้จำเลยที่ 1 ถึง 6 พร้อมทั้งบริวารเข้าไปเกี่ยวข้องกับที่ดินทั้ง 21 แปลง จำเลยที่ 1 ถึง 6 จำเลยที่ 8 ที่ 9 และจำเลยที่ 15 ให้การและแก้ไขคำให้การขอให้ยกฟ้อง จำเลยที่ 7 ที่ 10 ที่ 16 ถึง 22 ให้การขอให้ยกฟ้อง จำเลยที่ 11 ถึง 14 ขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา ระหว่างพิจารณา โจทก์และนางสมศรี อุดมทรัพย์ ในฐานะผู้จัดการมรดกของนายปลื้มหรือโปจวน อุดมทรัพย์ จำเลยที่ 12 ถึงแก่กรรม นางอรุณ อุดมทรัพย์ ทายาทโจทก์ยื่นคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความแทนและโจทก์ยื่นคำร้องขอให้เรียกนางสาวเย็นฤดีอุดมทรัพย์ ทายาทจำเลยที่ 12 เข้าเป็นคู่ความแทน ศาลชั้นต้นอนุญาต ศาลชั้นต้นพิพากษา

ยกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษายืน โจทก์ฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า "...พิเคราะห์แล้วข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ขุนวิเศษนุกุลกิจมีภรรยาหลายคนมีบุตรชาย 19 คน และบุตรหญิง 19 คน ขุนวิเศษนุกุลกิจมีอาชีพทำเหมืองแร่อยู่ที่ตำบลเชิงทะเลอำเภอดอน และที่ตำบลคลอง อำเภอมืองภูเก็จ จังหวัดภูเก็ตต่อมาวันที่ 3 เมษายน 2503 ขุนวิเศษนุกุลกิจถึงแก่กรรมและวันที่ 31 พฤษภาคม 2503 ศาลมีคำสั่งตั้งนายอภิชาติ อุดมทรัพย์ และจำเลยที่ 9 เป็นผู้จัดการมรดกของขุนวิเศษนุกุลกิจ ผู้จัดการมรดกได้แบ่งทรัพย์ให้แก่ทายาทและจัดตั้งบริษัทวิเศษนุกุลกิจ จำกัด จำเลยที่ 8 ขึ้นมาเพื่อทำกิจการเหมืองแร่ในที่ประทานบัตรเดิมของเจ้ามรดกและนำทรัพย์มรดกจำนวนหนึ่งมาเป็นทุนของบริษัทโดยแบ่งเป็นหุ้นจำนวน 1,200 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 2,500 บาท ทายาทที่เป็นชายถือหุ้นคนละ 56 หุ้น ทายาทที่เป็นหญิงถือหุ้นคนละ 7 หุ้น กรรมการเริ่มแรกของบริษัท 3 คน ได้หุ้นเพิ่มอีกคนละ 1 หุ้น ผู้ถือหุ้นทั้งหมดไม่ต้องชำระเงินสดเป็นค่าหุ้นหลังจากจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท จำกัด ที่ 8 เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2503 แล้ว จำเลยที่ 9 กรรมการบริษัทกับพวกได้ขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) สำหรับที่ดินประทานทำบัตรเหมืองแร่รวม 21 แปลง ให้แก่จำเลยที่ 8 จำเลยที่ 8 ได้ทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทเรื่อยมาและแบ่งรายได้ให้แก่ผู้ถือหุ้นทุกเดือน จนกระทั่งจำเลยที่ 8 เลิกกิจการและขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 จากนั้นมีการโอนขายที่ดินให้แก่จำเลยอื่น ๆ อีกหลายทอดในที่สุดที่ดินพิพาทตกมาเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 มีปัญหาต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ว่า ผู้จัดการมรดกได้แบ่งปันที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ตำบลเชิงทะเล อำเภอดอนจังหวัดภูเก็ตให้แก่ทายาทเสร็จสิ้นแล้วหรือไม่ โจทก์เบิกความว่า เจ้ามรดกแบ่งปันทรัพย์สินอย่างอื่นให้แก่ทายาทเสร็จสิ้นแล้วเว้นแต่ที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ดังกล่าวที่ยังไม่ได้แบ่งให้ทายาทโดยมีนายอภิชาติเบิกความสนับสนุนว่าผู้จัดการมรดกทั้งสองได้ปรึกษากับนายเปรมแล้วตกลงให้จัดตั้งบริษัทจำกัดที่ 8 ขึ้นมาเพื่อทำกิจการเหมืองแร่ต่อไป โดยนำอุปกรณ์ทำเหมืองแร่มาเป็นทุนของจำเลยที่ 8 ส่วนที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ตำบลเชิงทะเลจะยังไม่แบ่งให้ทายาทเพราะถ้าแบ่งปันให้ทายาทแล้วจะทำเหมืองไม่ได้แต่จำเลยที่ 9 ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกคนหนึ่งและเป็นผู้เริ่มก่อการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่ 8 เบิกความประกอบคำขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิว่า จำเลยที่ 8 มีทุนจดทะเบียนจำนวน 3,000,000 บาท แบ่งเป็นหุ้นทั้งหมด 1,200 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 2,500 บาท ทายาทที่เป็นชาย 19 คน ถือหุ้นคนละ 56 หุ้น ทายาทที่เป็นหญิงอีก 19 คน ถือหุ้นคนละ 7 หุ้น กรรมการของจำเลยที่ 8 ชุดแรก 3 คน ได้หุ้นเพิ่มอีกคนละ 1 หุ้น โดยผู้ถือหุ้นทั้งหมดไม่ต้องชำระค่าหุ้นเพราะได้นำที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่และอุปกรณ์ทำเหมืองแร่ซึ่งเป็นทรัพย์มรดกมาเป็นทุนของจำเลยที่ 8 ในเรื่องนี้โจทก์เบิกความตอบทนายจำเลยที่ 8 และที่ 9 ยอมรับว่าโจทก์มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งตามพินัยกรรม 1 ใน 19 ส่วนหรือเท่ากับ 63 หุ้น โจทก์ถือหุ้นไว้เอง 56 หุ้นนางสาวทัศนีย์พีโจทก์ถือหุ้นไว้ 7 หุ้น โจทก์และผู้ถือหุ้นทุกคนไม่ได้ชำระค่าหุ้นเพราะได้รับแจ้งจากกรรมการจำเลยที่ 8 ว่า จำเลยที่ 8 ได้เอาทรัพย์สินและอุปกรณ์ในการทำเหมืองแร่ซึ่งเป็นทรัพย์มรดกตีราคาเป็นค่าหุ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของนายอภิชาติที่ตอบคำซักค้านทนายจำเลยที่ 8 ว่ามรดกเฉพาะที่เป็นบ้านอาศัยประมาณ 10 หลัง มีราคา รวมกัน 1,000,000 บาทเศษ แก้วแหวนเงินทองมีราคา 500,000 บาท ส่วนที่เหลือคือที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่และอุปกรณ์ทำเหมืองแร่มีราคาประมาณ 1,500,000 บาท รวมแล้วขุนวิเศษนุกุลกิจมีทรัพย์มรดกคิดเป็นเงิน 3,000,000 บาท ตรงกับที่ระบุไว้ในบัญชีทรัพย์มรดกท้ายคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นแต่งตั้งนายอภิชาติและจำเลยที่ 9 เป็นผู้จัดการมรดกรายนี้ ดังนั้น ที่จำเลยที่ 9 เบิกความว่า ได้นำที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่และอุปกรณ์ทำเหมืองแร่มาเป็นทุนของจำเลยที่

8 จึงมีเหตุผลรับฟังได้ นอกจากนี้นายอภิชิตตอบทนายจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และจำเลยที่ 15 ถึงเหตุที่ไม่ได้แบ่งที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ให้แก่ทายาทตอนหนึ่งว่าขณะที่เจ้ามรดกตายที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่มีราคาสูงมากและไม่สามารถแบ่งเป็นส่วนสัดได้เพราะทายาททุกคนจะเอาแต่ที่ดินที่ติดทะเลหากจะแบ่งกันก็ต้องขายที่ดินแล้วนำเงินมาแบ่งกันตามส่วน สำหรับอุปกรณ์ทำเหมืองแร่ นั้น นายอภิชิตเบิกความว่าไม่แบ่งให้ทายาทเพราะถ้าแบ่งก็จะได้คนละเล็กคนละน้อย และเมื่อจดทะเบียนตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 ขึ้นมาแล้วนายอภิชิตตอบทนายจำเลยที่ 9 ว่า จำเลยที่ 8 ไม่มีเงินสดหมุนเวียนเพราะมีแต่ทรัพย์สินมรดกจึงต้องไปยืมเงินสดมาจากนายจตุ บัญสูง ซึ่งเป็นเพื่อนกับนายเปรม อุดมทรัพย์ ต่อมาจำเลยที่ 8 ได้ขายที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ที่ตำบลคลองน้ำเงินมาชำระหนี้ให้แก่นายจตุ ด้วยเหตุนี้ที่โจทก์อ้างว่าเฉพาะอุปกรณ์ทำเหมืองแร่มีราคาสูงถึง 10,000,000 บาท จึงรับฟังไม่ได้ เพราะถ้ามีราคาสูงขนาดนั้นก็ไม่จำเป็นต้องกู้ยืมเงินนายจตุมาใช้หมุนเวียนเนื่องจากสามารถขายอุปกรณ์บางส่วนมาใช้ได้ ประกอบกับเมื่อปี 2507 โจทก์ได้ทำหนังสือถึงคณะกรรมการจำเลยที่ 8 ขอให้เรียกประชุมใหญ่วิสามัญตามเอกสารหมายเลข 8 และทำหน้าที่เป็นเลขานุการจดบันทึกรายงานการประชุมใหญ่วิสามัญครั้งที่ 1/2507 ซึ่งในรายงานการประชุมดังกล่าว นายอภิชิตประธานที่ประชุมแจ้งว่าที่ดินที่เจ้ามรดกได้ทิ้งไว้ให้พวกเราส่วนมากเป็นที่ดี ถ้าเราไม่รีบฉวยโอกาสขายงานในเวลานี้ ต่อไปจะทำลำบาก คำว่าที่ดินที่เจ้ามรดกได้ทิ้งไว้ให้พวกเรา นายอภิชิตตอบทนายจำเลยที่ 1 ถึงที่ 6 และจำเลยที่ 15 ว่า คือที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ตำบลเชิงทะเล ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าที่ดินประทานบัตรทำเหมืองแร่ที่ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นทรัพย์สินมรดกที่ผู้จัดการมรดกทั้งสองนำมาเป็นทุนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 แล้วให้ทายาททุกคนเป็นผู้ถือหุ้นตามส่วนสัดที่ทายาทแต่ละคนมีสิทธิได้รับมรดก ทั้งนี้ตามรายงานการประชุมตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 คำขอจดทะเบียนบริษัทจำกัดคำขอจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้น เอกสารหมายเลข จ.57 ถึง จ.60 การนำที่ดินมรดกมาเป็นทุนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 ขึ้นมาแล้วให้ทายาททุกคนเป็นผู้ถือหุ้นเพื่อดำเนินกิจการทำเหมืองแร่ในที่ดินดังกล่าว เป็นการจัดการตามที่จำเป็นเพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดกซึ่งอยู่ในขอบอำนาจและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719 และ 1736 วรรคสองเนื่องจากไม่สามารถจัดการให้ทายาทเข้าครอบครองที่ดินเป็นส่วนสัดได้เพราะทายาททุกคนจะเอาแต่ที่ดินที่อยู่ติดกับทะเลดังที่นายอภิชิตเบิกความไว้ ดังนั้น แม้ทายาทบางคนยังเป็นผู้เยาว์อยู่ขณะนำที่ดินมรดกมาเป็นทุนของบริษัทจำเลยที่ 8 ผู้จัดการมรดกก็ไม่ต้องขออนุญาตจากศาลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546(เดิม)ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นหรือมาตรา 1574(ใหม่) เพราะกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องผู้ใช้อำนาจปกครองทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์แต่เป็นเรื่องผู้จัดการมรดกทำการอันจำเป็นเพื่อจัดการมรดกตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าทายาททุกคนโดยเฉพาะโจทก์ได้รับหุ้นและผลประโยชน์ตอบแทนเป็นประจำทุกเดือนจากบริษัทจำเลยที่ 8 เรื่อยมาจนกระทั่งโจทก์ขายหุ้นทั้งหมดให้แก่นายปลื้ม อุดมทรัพย์ และนายอภิชิตในราคา 350,000 บาท เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2509 ตามใบเสร็จรับเงินเอกสารหมายเลข ล.2 และ ล.3 โดยไม่ได้คัดค้านว่าการกระทำของผู้จัดการมรดกทั้งสองไม่ชอบด้วยกฎหมาย แสดงว่าโจทก์และทายาททุกคนพอใจและให้ความยินยอมในการกระทำการดังกล่าวแล้ว ถือว่าโจทก์ได้รับแบ่งมรดกตามสิทธิครบถ้วนและถือว่าผู้จัดการมรดกทั้งสองได้แบ่งปันมรดกเสร็จสมบูรณ์แล้วตั้งแต่จดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ 8 เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2503 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องเอาส่วนแบ่งอีก ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 8 พิพากษามานั้นชอบแล้วฎีกาของโจทก์ฟังไม่ขึ้น" พิพากษายืน

ชาญชัย ลิขิตจิตถะ · จำรูญ แสงภักดี · วสันต์ ตริสุวรรณ

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/8207/2544>